

Scenario van het Gewone

Ontwikkeling van een instrument om professioneel mee uit te wisselen

Carolien Oostveen en Rick Steggerda

met bijdragen van Vera Meewis en Claudia Marinelli (LKCA)

Dit artikel start met de beschrijving van een instrument. Dat klinkt mogelijk wat klinisch, een instrument. Je zou ook kunnen zeggen: een interventie, een vorm, een beschreven manier van werken, misschien een methode. Het is in ieder geval het resultaat van een onderzoek naar verborgen kennis. En over hoe je daarover met elkaar in gesprek kunt gaan. Hoe je, dat wat zo in je vezels en de vanzelfsprekendheid van je werk verweven is dat je niet meer weet dat het kennis is, bij jezelf ontdekken kan.

Dit instrument heet *Scenario van het Gewone*.

We noemen het een scenario, omdat een scenario uitnodigt tot- en noodzaak geeft aan een eigen invulling door degene die ermee werkt. Het is geen in beton gegoten stappenplan, het is een uitgangspunt voor een werkwijze – een halfproduct. We noemen het *Scenario van het Gewone*, omdat we dat wat zo gewoon is voor iedereen in het licht willen zetten. Die expertise en die kennis die je ‘zomaar’ in je gedrag laat zien. Je denkt er niet over na. Je doet.

Scenario van het Gewone helpt je om met elkaar het gewone, het vanzelfsprekende te waarderen. Je gaat bij elkaar kijken, je ziet de ander aan het werk en focust op dat wat voor zichzelf spreekt. Hieronder beschrijven we *Scenario van het Gewone*. Daarna beschrijven we de aanleiding en hoe we ertoe gekomen zijn.

Scenario van het Gewone bestaat uit een proloog en vijf scènes:

proloog: jezelf ontvankelijk maken

scène 1: als een schaduw

scène 2: vragen stellen

scène 3: wat wil gemaakt worden?

scène 4: schrijvend denken

scène 5: het samen spreken

proloog

jezelf ontvankelijk maken

Je loopt over de stoep. Je bent er bijna, bijna bij de ander. Jullie hebben afgesproken dat je vandaag op bezoek zal gaan in de praktijk van de ander. Je bent misschien wat zenuwachtig. Het is ook niet niks, voor jullie allebei niet. Neem even een kort moment, nu, hier op de stoep, vlak voor de deur. Sluit even je ogen, haal diep adem. Probeer je hoofd en lichaam leeg te maken, zodat er ruimte ontstaat om je te verwonderen en verbazen, om open te kijken. Ruimte om je te laten raken. Een bijzonder moment is aanstaande. Goed. Je opent je ogen en belt aan.

scène 1

Als een schaduw

Er staat een stoel in de hoek. Daar ga je zitten. Klaar om te ontvangen in stilte, zonder oordeel – observeer, luister, voel. Het begint...
Wat zie je gebeuren? Welke scènes spelen zich voor je ogen af? Wat voel je? Welke lichamelijke reactie merk je bij jezelf op? Van welke eventuele doelen word je je bewust? Je kunt al je gevoelens, gedachten en associaties beschrijven. Maar blijf uit de analyse en interpretatie.

scène 2

Vragen stellen

Het is voorbij. Je staat op van je stoel. Je hoofd en lijf zitten vol ervaringen. Je gaat samen met de ander even zitten, met een glas water of een kop koffie. Wat is er nou zojuist gebeurd? En waarom? Je stelt onderzoekende vragen aan de ander, niet sturend, maar nieuwsgierig als een kind. Een kort gesprek vol verwondering, vol vragen over dat wat zo gewoon is en zo normaal om te doen.

scène 3

Wat wil gemaakt worden?

Je gaat terug naar huis. Je bezoek heeft van alles bij je opgeroepen. Als je van daaruit iets zou maken, wat zou je dan maken? Wat wil nu gemaakt worden? En in welke vorm? Is het een verhaal, gedicht, muziekstuk, tekening of beeld? Dat wat je maakt, geef je terug. Dit is een andere manier van spreken met de ander, via het werk dat je gemaakt hebt. Je maakt iets omdat je in de praktijk van de ander zoveel gezien en ervaren hebt en hij/zij je toestond om in de intimiteit van die praktijk aanwezig te zijn. Door te maken en zo dadelijk iets terug te geven ontstaat er balans en wederkerigheid, als in een gesprek.

scène 4

Schrijvend denken

Je zit aan tafel. Je denkt na. Over wat je gezien hebt en wat je gemaakt hebt. Wat heeft dit met jou gedaan? Wat houdt je bezig? Wat heb je geleerd? Over jezelf en over de ander, over het werk? Tot wat voor inzichten ben je gekomen? Je hebt allerlei gedachten en vragen. Misschien is dit een goed moment om deze op te schrijven of via een mail naar de ander te versturen. Een tienpunts-reflectie kan je mogelijk van dienst zijn: musework.nl/10-puntsreflectie

scène 5

Het samen spreken

Jullie spreken elkaar weer. Het is een goed weerzien! Bij jullie beiden heeft de eerste ontmoeting nagesudderd. De ander is zich ook bewust geworden van een aantal zaken en legt dat alles op tafel. Jij geeft terug wat je gedacht en geschreven hebt. Je geeft terug wat je gemaakt hebt. Met het teruggeven ontstaat gelijkwaardigheid. Vanuit die gelijkwaardigheid gaan jullie ook daadwerkelijk met elkaar in gesprek. Over het werk. Van mens tot mens. (Natuurlijk kan het samen spreken ook een andere vorm hebben: een briefwisseling, mailcontact of een gesprek via FaceTime of Skype).

De aanleiding

Het Landelijk Kennisinstituut Cultuureducatie en Amateurkunst (LKCA) wilde graag een interviewinstrument ontwikkelen waardoor praktijkkennis over de werking van producten, methodieken en of diensten 'uit de hoofden' van professionals komt. Concreet wilde LKCA vragen stellen aan professionals om erachter te komen wat maakt dat voor hun doelgroep 'een activiteit werkt'. De interviews die zij tot dan toe gedaan hadden bleven vaak aan de oppervlakte en maakten niet echt zichtbaar wat er allemaal gebeurt in de praktijk.

Met deze ervaringen, klopte Vera Meewis, specialist onderzoek van LKCA, aan bij het HKU lectoraat Kunst en Professionalisering. De behoefte aan het interviewinstrument kwam voort uit de ontwikkeling van een aanpak van andere kennisinstituten om de kwaliteit van interventies te beoordelen. Bijvoorbeeld binnen databanken van het sociale domein vind je welke interventies effectief zijn, en hoe ze werken. Vera vroeg zich af: "Zou er bij kunst- en cultuurprofessionals draagvlak zijn voor zo'n aanpak: het ontwikkelen van kennisdatabanken waar de kwaliteit van interventies in het culturele domein te vinden is?"

De conclusie van Meewis was dat een officieel erkenningstraject om effectiviteit te beoordelen niet past bij het culturele veld, maar dat er wel behoefte is aan meer kennis over wat waarom werkt. Ontwikkelaars en uitvoerders willen graag hun werk inzichtelijk maken en van elkaar leren. Vera gaf aan dat zij dacht dat verhalen van professionals meer de waarde van cultuur zouden kunnen belichten, dan een term als 'effectieve interventies'. Het idee ontstond om met het nieuwe interviewinstrument die verhalen op te tekenen en ze te presenteren via de LKCA-website in de vorm van een databank.

Met dit idee en budget op zak ging zij samen met haar collega's Claudia Marinelli en Hans Noijens in gesprek met Bart van Rosmalen (lector) en Carolien Oostveen van HKU lectoraat Kunst en Professionalisering. Tijdens het gesprek ontwikkelde zich het idee van een interview in een andere richting. Samen besloten ze tot een onderzoek waarin 'een instrument' ontwikkeld zou worden om de stilzwijgende of verborgen kennis van professionals te onthullen. Zodat professionals hun onbewuste kennis kunnen delen met anderen. Een instrument dat recht doet aan de diversiteit in persoonlijke opvattingen over werkzaamheid, duurzaamheid en kwaliteit. En zo begonnen onderzoekers Carolien Oostveen (beeldend kunstenaar/trainer) en Rick Steggerda (hoorspelmaker/docent) binnen het lectoraat Kunst en Professionalisering aan hun onderzoektocht naar verborgen kennis en het ontwikkelen van een instrument om deze kennis meer te onthullen.

Proloog: jezelf ontvankelijk maken

Daar zitten we dan, Carolien en Rick, met een lijst van achttien namen van kunst- en cultuurprofessionals, gekregen van LKCA. Het plan is om in de praktijk van deze mensen op te bezoek te gaan en daar verborgen kennis te onthullen. Maar hoe pak je zo'n onderzoek nou aan? Hoe doen we het onderzoekend, maar niet zoekend? Hoe observeren we zonder onszelf te ontkennen en ook bewust te zijn van het feit dat wij zelf ook verborgen kennis met ons meedragen? Vragen te over.

Een eerste keuze is snel gemaakt: we starten met observaties in de praktijken van de achttien kunst- en cultuurprofessionals. Nog niet bevragen, eerst maar eens kijken en zien wat zich in die praktijken voordoet.

Carolien heeft vanuit haar trainerswerk ervaring met de methode shadowing, een observatiemethode waarbij je als een vlieg op de muur aanwezig bent en precies observeert wat er gebeurt. Hanneke van der Meide van de Universiteit voor Humanistiek heeft veel ervaring met shadowing als onderzoeksmethode naar aanleiding van haar promotie¹. We interviewen haar over de kwaliteiten en valkuilen van deze manier van observeren. Een belangrijk advies is dat shadowing veel tussentijdse reflectie vraagt tijdens het observeren. Elke keer is het van belang je hoofd leeg te maken, om interpretaties en oordelen zoveel mogelijk uit de observaties te houden.

We starten ons onderzoek met afspraken met de verschillende kunst- en cultuurprofessionals om hen in hun praktijk te observeren. Opvallend is het enthousiasme en gemak waarmee deze afspraken gemaakt kunnen worden. Het lijkt alsof iedereen behoefte heeft aan het delen van hun praktijk en de kennis daarvoor.

Onvergetelijk

De eerste praktijk waar Rick observeert is die van Anouk Heesbeen, project-medewerker van het Stedelijk Museum Amsterdam. Rick is te gast bij de training *Onvergetelijk* die Anouk geeft aan rondleiders van het Bonnefantenmuseum in Maastricht. Doel van de training is de rondleiders bekendmaken met een specifieke vorm van rondleiden, die bewezen geschikt is voor mensen met dementie. Rick zit op de eerste rij, aan de zijkant, en kijkt naar wat Anouk doet. Waar zit haar verborgen kennis?

Rick: "Na de eerste pauze heb ik pagina's in mijn schrift vol geschreven, maar ik ben volledig in verwarring. Ik zie van alles, ik denk van alles. Ik kom moeilijk los van de inhoud: het is razend interessant wat ze vertelt. Ik bespreek mijn observaties. Anouk blijkt enorm zelfreflectief; ze doet deze training al twee jaar. Ze weet precies wat ze doet, waarom en wanneer. Ik zit vol vragen. Wat is mijn rol als beschouwer? Waar kijk ik naar? Hoe zie ik dat iets verborgen is?"

Deze eerste observatie in de zoektocht naar verborgen kennis roept veel vragen op over hoe je onderzoek doet naar die kennis. Rick kreeg het gevoel dat hij in

een bermudadriehoek verdween: hoe observeer je verborgen kennis? Is dat niet een enorme contradictie? En hoe weet je wat verborgen kennis is voor die ander? Onthutsend is misschien wel een te groot woord voor Ricks ervaring, maar het roept wel de urgente vraag op: kan dit onderzoek wel? We bespreken deze ervaring met collega-onderzoekers in het lectoraat. In deze intervisie-bijeenkomst blijkt dat de wij, de onderzoekers zelf niet(s) kunnen onthullen. Dat kunnen alleen de professionals doen waar we bij aanwezig zijn. De professional weet door de aanwezigheid van de onderzoekers wat er meer zichtbaar is geworden. Hij weet welke vragen hielpen bij het 'archeologisch opgraven', van wat mogelijk zo gewoon is. We realiseren ons hoe kwetsbaar dat is. Immers, misschien is dat wat zichtbaar wordt verrassend, prachtig, pijnlijk of kwetsbaar. We weten het niet. De professional weet het.

Carolien vindt erkenning voor deze ontdekking in een gesprek met Harry Kunneman, die als lid van de begeleidingscommissie van het lectoraat Kunst en Professionalisering meedenkt over inhoud en koers van het lectoraat. Hij beaamt dat alleen de professional zelf kan onthullen. De metafoer van de vijver ontstaat: de onderzoeker vist niet. De professionals vissen en halen zelf hun verborgen kennis op. Het is niet mogelijk dat een ander die onthult.

Met deze ontdekking treft het ons als onderzoekers hoe bijzonder en voorzichtig we aanwezig 'moeten' zijn bij die ander in zijn dagelijkse praktijk. Het vraagt een open en ontvankelijke houding, een houding gericht op schoonheid en ontroering. Daar zit de aanname onder dat alleen zo het verborgene zichtbaar kan worden en de waardering kan krijgen die het verdient. Daarom gaan we rustig in hoekjes zitten in grote zalen, kleine lokalen, met de laptop op schoot aantekeningen makend over dat wat we ervaren. We maken ons soms onzichtbaar, soms meer zichtbaar. We zoeken tussen nabijheid en afstand ten opzichte van door gangen wandelende professionals, die ondertussen een evenement aansturen.

Volle ervaringen vermomd als trucjes

Carolien observeert vanuit haar stille hoek Vincent Wolf, docent 'interactie' bij Introdans, bij een eerste dansles aan een klas Duitse schoolkinderen op een podium in de schouwburg van Emmerich. Hij maakt met hen in drie bijeenkomsten een dans die onderdeel wordt van een schoolvoorstelling. Hij laat ze passen verzinnen, speelt met ze. Hij maakt grappen en telt ondertussen stevig door: "Vijf, zes, zeven, acht." Hij haalt de afhakers achter op het podium naar voren, geeft de stoere jongens leiding en telt weer door: "Vijf, zes, zeven, acht." Na anderhalf uur staat een eerste deel van de dans in de steigers.

Na haar observatie vanuit een van de stoelen in de zaal gaat Carolien met Vincent in gesprek. Hij vertelt dat door zijn jarenlange ervaring – eerst als danser bij corps de ballet, later als educatief medewerker – er heel veel gedrag geautomatiseerd is. Hij zegt regelmatig dat hij een trucje doet.

Na het gesprek realiseert Carolien zich dat hier het onderzoek juist over gaat: over trucjes die geen trucjes zijn, maar volle ervaringen. Kennis over hoe de zaken lopen, over leiderschap, over omgang met klassen. Zij is ervan overtuigd dat hij, door dit trucjes te noemen, zichzelf tekort doet. Hij benoemt als trucjes wat zo gewoon voor hem is!

Vlek op je behang

Terwijl we door elke nieuwe observatie meer en meer onze inzichten aanscherpen, ontwikkelt opdrachtgever Vera Meewis op afstand haar eigen gedachten.

Ze stuurt een verslag geschreven door Geert Bors² dat aansluit bij ons denken. In het artikel wordt de vraag gesteld: "Hoe vind je nou een methode waarmee het alledaagse je gaat opvallen?" Precies de vraag die ons bezighoudt! Hoe maak je iemand bewust van het gewone, het alledaagse? En hoe zou je deze impliciete kennis dan kunnen overdragen? Jessica Mesman geeft in het artikel het voorbeeld van een vlek op je behang waar je maandenlang aan voorbij kunt lopen, totdat je gasten uitnodigt voor een maaltijd en de tafel voorbereidt. Opeens kijk je met hun ogen naar je eigen huis en neem je die vlek waar. Er bestaat zoiets als een binnenstaanders- en een buitenstaandersperspectief. Dat komt een antropoloog ook tegen, stelt Mesman: "Eerst kom je nieuw een praktijk binnen en valt je van alles op. Na een tijd krijg je zelf dat binnenstaandersperspectief. Ik heb juist beide perspectieven gelijk nodig. Ik wil dat een professional in een ziekenhuis of bij u op school zowel snapt waar het over gaat, maar de dingen ook van buitenaf kan bezien, waardoor u toch uw eigen werkomgeving vanuit andere ogen kunt bezien."

Vragen na afloop

Carolien stuurt na haar observatiebezoeken een aantal vragen per mail aan de respectievelijke professional. Het zijn vragen over dat wat haar verwonderde tijdens het observeren, en vragen over de eventuele impact van haar bezoek, zoals bijvoorbeeld: "Wat is er bij je blijven hangen naar aanleiding van het feit dat ik bij jouw les aanwezig was, of met je meeging?" Of: "Waarvan ben je je bewust geworden?", "Waar heb je over nagedacht?" Onderliggend motief hierbij is proberen te achterhalen hoe iemand zijn keuzes bewust of onbewust maakt in het moment. Worden impulsen gevolgd? Zo stelt Carolien Vincent van Introdans de vraag: "Welke kennis is zo geautomatiseerd dat je het gewoon doet in de overdracht naar deze klas?" Hij antwoordt: "Hoe je een groep/individu meekrijgt binnen een les en ze meestuurt in jouw richting." Iemand anders antwoordt op deze vraag: "Veel coachende kwaliteiten die ik in mijn coachopleiding heb geleerd: luisteren, doorvragen, oordeel opschorten. Maar ook iemand positief bejegenen en vertrouwen geven. Verder dankzij mijn artistieke ervaring (van repetities, optredens, trainingen, van stem/lichaam/theater-

docenten) weet ik het moment te benoemen. Daarmee bedoel ik dat ik het ijs kan breken als niemand elkaar kent, of dat ik de spanning weg kan nemen dat er straks misschien iets raars/moeilijks/onmogelijks gaat komen; wegnemen dat men goed moet kunnen zingen, etc. Ik probeer dus goed aan te sluiten bij hoe de deelnemer zich voelt."

In deze antwoorden formuleren de geobserveerden mogelijk hun impliciete kennis. Ze expliciteren hun keuzes. Het stellen van de vragen na de observatie helpt om de rijkdom die tijdens de observaties wordt ervaren te laten bestaan én op een bepaalde manier overdraagbaar te maken. De onderzoekers willen immers niet de meerlagigheid van de complexe praktijk versimpelen. En dat terwijl de vraag voorligt om de inzichten te instrumentaliseren. Rick leest in het kader van zijn masterstudie over *de archeologie van het weten* van Michel Foucault. Foucault pleit in zijn werk *Les mots et les choses*³ voor een andere manier van beschrijven van wetenschapsgeschiedenis. In plaats van aan te geven waarom de ene (historische) laag op de andere volgt, geeft Foucault bij het beschrijven van de menselijke kennis alleen maar een archeologische beschrijving van elke laag. Wij vinden bij Foucault terug wat we al die tijd gedaan hebben. We hebben geen verbanden gezocht of gelegd, maar heel precies de verschillende ervaringslagen beschreven: de ruimte, de personen, de beweging, de toon, de woordkeuze, het doel, onze associaties, gedachten en geraaktheid. We geven deze lagen aan de professionals terug en laten deze tot de geobserveerde spreken. Wat hebben deze lagen haar of hem te zeggen?

Het teruggeven door te maken

We ervaren dat onze aanwezigheid niet zozeer een confronterende, maar wel een wezenlijke invloed heeft. We laten professionals met nieuwe ogen kijken naar hun eigen werk. Dat is kwetsbaar en intiem. Het is bijzonder dat we altijd met open armen zijn ontvangen. We realiseren ons dat er iets ongemakkelijks in zit: we komen halen (in het kader van het onderzoek) en ontvangen (als mens). Vanaf de start van het onderzoek voelen we onszelf ook ongemakkelijk: moet er niet iets tegenover staan? Moeten wij niet wat terug-maken? Dit sluit aan bij het verhaal dat Van Rosmalen⁴ (2016) schrijft over de muzen, die gevraagd worden de heldendaden van de goden te bezingen. Zij zetten dat wat gebeurd is in de schijnwerpers met hun kunsten en wetenschap. Ze geven iets terug. Van Rosmalen nodigt professionals uit om de muzische kwaliteiten van vertellen, spelen, maken en delen in de eigen praktijk meer toe te passen en toe te laten. Opdat er meer wederkerigheid ontstaat in die praktijken. Terugreizend met Anouk Heesbeen vanuit Maastricht naar Amsterdam schrijft Rick in de trein een gedicht voor haar naar aanleiding van de dag die hij zojuist met haar heeft doorgebracht. Hij wil haar iets teruggeven. Precies zoals de muzen de heldendaden van de goden bezongen:

portret van een hersenschat

ze staat voor de groep
 ze zit voor de groep
 ze beweegt zich voor de groep op een manier
 iemand vindt haar een actrice
 in de manier waarop ze beweegt
 in het bewegen zit een les
 een waarachtig zijn waarin bepaalde schaamteloosheid ligt geborgen
 haar verborgen kennis

ze beweegt op ons toe
 ze beeldt uit
 ze danst op gestippelde hakken
 ons een veilige omgeving
 waarin ze ervaringen deelt
 waarin ze zich bloot geeft
 tot een bepaalde grens

Waarom zou ze niet geposeerd hebben in haar badpak?

ze merkt alles op
 is sensitief, aandachtig
 krachtig betrokken op iedereen
 neemt alles mee
 alles krijgt zijn plaats
 maar deze vraag blijft hangen

Met acht jaar naar Texas. Waarom?
 Met veertien weer in Nederland.
 Waarom?
 En waarom daartussen België?

er komt een moment in haar leven
 dat ze het niet meer weet
 dat ze niet meer weet hoe haar liefde heet
 hoe haar liefde haar noemt
 als niemand luistert
 hij fluistert het onverstaanbaar in haar oor

en wat ooit o zo gewoon
 is nu een oorverdovende witregel

de vergeetziekte is voor iedereen dichtbij
 je kent haar
 of je kent iemand die haar kent
 of verzorgt
 of vervloekt
 verzucht, verbiedt, het liefst vergeet
 maar ze is onvergetelijk

ze leert ons die vergeten zien
 ze leert ons die vergeten opnieuw zien
 ze geeft ons die vergeten de gewone wereld voor even terug
 waarin die vergeten eindelijk weer eens wat kunnen zeggen
 over wat er in de schatkist van hun hoofd
 wel ligt te schitteren

Carolien was aanwezig bij Jeritza Toney van 'De Toneelmakerij'. Zij bereidde in Amsterdam Zuid-Oost, in een tekenlokaal met alle tafels en stoelen aan de kant, een HAVO 4 klas voor op de voorstelling *King Lear*. Zij speelt met ze en daagt ze uit door na te denken over de thematiek van *King Lear*. Carolien schrijft Jeritza achteraf:

Als ik je zou tekenen, dan tekende ik je met een grote trommel.

Vol ritme, opzweepend, dan weer rustig slaand op het trommelvel met zachte stokken.

En dan vooral met veel vuur.

Ze deden eigenlijk een dans, in een kring, met uitnodiging en uitdaging.

En jij, stampend en klappend eromheen.

Zo hield jij de groep.

Zo hielden zij jou.

In de loop van het onderzoek zijn beide onderzoekers dit blijven doen, dat teruggeven, in welke vorm dan ook. Het is een belangrijk onderdeel geworden van de werkwijze. Ze geven iets terug over wat hen raakte. Geen feedback over hoe het is gedaan en wat er beter kan of wat er goed ging, maar iets persoonlijks maken en dat als kado teruggeven. Op dat moment stellen ze het gesprek over wat er gebeurde even uit. Een bijzondere weerklank, een kunstzinnige of poëtische echo van het bezoek. Om als het ware het gewone dat zich voordoet als het bijzondere te vangen. Het is een ode, die tegelijk ervoor zorgt dat degene die het ontvangt met nieuwe woorden en ogen naar zichzelf kan kijken. Rick schrijft poëtische beschouwingen. Carolien schrijft terug: "Als ik je zou tekenen dan ...". Zo schetst zij haar tekening in woorden.

Supervisie

Met alle uitgewerkte observaties, uitgeschreven korte interviews, mailwisselingen en poëtische echo's en eigen reflecties over het doen van dit onderzoek hebben we een grote schat aan data verzameld. Het onderzoek zit ons inmiddels zo dicht op en onder de huid, dat we ons afvragen: hoe kunnen we dit nu tot een instrument ontwikkelen? Deze vraag staat centraal als we onze bevindingen terugkoppelen aan Vera, Claudia en Hans van het LKCA. Het gesprek wordt geleid door Bart van Rosmalen. Hij laat ons vertellen over alles wat we tot dan toe gedaan, beleefd en gedacht hebben. Dat wat we hierboven beschreven vertellen we om beurten en elkaar aanvullend aan de groep. Er ontstaat een echo van het onderzoek. Bart, Vera, Claudia en Hans zijn ineens op bezoek in onze onderzoekspraktijk. Ze stellen zich open, luisteren, laten zich raken. Ze bevragen ons. En ze gaan met z'n allen aan tafel iets terugmaken. Claudia schrijft:

ontvankelijkheid oefenen

ik word hier vrolijk van
 ook al ben ik nog verward
 het plezier terugkijken
 ontworsteld aan de routine
 wat raakt mij
 telkens weer
 open voelen
 allemaal solisten
 op weg naar een collectief gevoel
 hoera
 ik weet nog niet welk gevoel het is
 voordat de brief in de bus valt
 en ik weet
 of dat wat ik niet kan
 toch blijk te kunnen
 het paard optillen

Door de supervisie te zien als een bezoek in onze onderzoekspraktijk en dezelfde stappen te herhalen die tijdens het onderzoek organisch zijn ontstaan, ervaart iedereen tijdens deze bijeenkomst hoe het werkt. Dat wat intussen voor ons als onderzoekers gewoon geworden is, wordt zichtbaar in deze sessie. Door dit parallelle proces realiseren we ons dat dit de kern is van het te ontwikkelen instrument. Zo maken we het impliciete proces expliciet voor een ander en benoemen we wat de werking ervan is: door in de praktijk van de ander te stappen, ontvankelijk en oordeelloos, ontstaat wederzijdse kwetsbaarheid. Als onderzoeker laat je je raken door wat je ziet en hoort en de ander wordt kwetsbaar door het feit dat hij/zij geobserveerd en daadwerkelijk gezien wordt. Dit contact verdiept zich nog verder doordat we daarna iets 'maken voor de ander'. De wederkerigheid wordt tastbaar en voelbaar.

Op dat moment rolde het instrument met de verschillende fasen zich voor ons uit. Samenvattend, dit is *Scenario van het Gewone*: 1) ben je je ervan bewust dat je een praktijk van een ander binnenstapt, die je zonder oordeel observeert? Dat vraagt om ontvankelijk te zijn voor dat wat er zich voordoet. Je bent als een schaduw met een kloppend hart. Daarmee bedoelen we dat je je durft te laten raken door de schoonheid van wat je ziet. 2) Je durft vragen te stellen uit nieuwsgierigheid. 3) Je geeft terug wat naar aanleiding van het observeren en vragen gemaakt wil worden. Dat kan ter plekke voor de ander, zoals in deze supervisie, of een paar dagen later, wanneer dat wat je gezien en ervaren hebt vorm krijgt in een beeld, lied of wat dan ook. Heb geen schroom om te maken, ieder heeft zijn eigen vorm. 4) Daarna is er pas weer contact met diegene in wiens praktijk je was. Om na te praten, om van elkaar te horen wat het beiden geleerd heeft.

Tevens blijkt *Scenario van het Gewone* een uitnodiging voor een nieuw gesprek. Op een andere manier elkaar ontmoeten als collega's en aan beide zijden de kwetsbaarheid tonen en ervaren. Mensen ontmoeten elkaar daadwerkelijk in wie zij zijn, inclusief alles wat zij weten en kunnen.

Vanochtend dacht ik
 Contemplatie
 Dat is het, niet reflectie
 Nu denk ik...
 Je persoonlijkheid
 Die neem je mee in iedere situatie
 Dat is je instrument
 Vanuit oprechte belangstelling
 In het werk van de ander
 En misschien duurt het even
 Voor je iets terug kunt geven
 Heeft dat contemplatie nodig, bij mij
 Snelheid, drukte en formats
 Doen geen recht aan kennis
 Als we willen delen wat de ander doet,
 Delen we ook wie zij is of wil zijn
 Een oordeel past daar niet bij
 Maar neutraliteit ook niet
 Wel het idee dat kennis van professionals
 Altijd waardevol is.

–Vera Meewis

-
- 1 Van der Meide, J.W. (2015). *Why frailty needs vulnerability: A care ethical study into the lived experiences of older hospital patients* S.l.: [s.n.]
- 2 Bors, G. (2017, 30 januari). Jessica Mesman: 'Vergadert u weleens over de dingen die goed gaan?'. Geraadpleegd op 21 december 2017, hetkind.org/2017/01/30/jessica-mesman-vergadert-dingen-goed-gaan/
- 3 Simon, C. (1998, 24 oktober). Pleidooi voor onmenselijkheid. Les mots et les choses, Michel Foucault. Geraadpleegd trouw.nl/home/pleidooi-voor-onmenselijkheidles-mots-et-les-choses-michel-foucault-ae305b84/
- 4 Van Rosmalen, B. (2016) *Muzische Professionalisering*, Utrecht: Uitgeverij IJzer